

مبانی، اصول و فنون راهنمایی و مشاوره

(با تجدیدنظر و اضافات)

مجموعه آرمون‌های پایانی هر فصل به همراه
شرح کامل آرمونها و کلید پاسخ

تألیف:

دکتر سیدصادق نبوی (عضو هیأت علمی دانشگاه فرهنگیان)

دکتر سیدامیر قدمی (مدرس دانشگاه فرهنگیان)

نشر مارون

۱۳۹۶

سرشناسه: نبوی، سیدصادق
 عنوان و نام پدیدآور: مبانی، اصول و فنون راهنمایی و مشاوره: مجموعه آزمون‌های پایانی هر فصل به همراه شرح کامل آزمون‌ها و کلید پاسخ/تالیف سیدصادق نبوی، سیدامیر قدمی.
 وضعیت ویراست: [ویراست ۲].
 مشخصات نشر: تهران: نشر مارون، ۱۳۹۶.
 مشخصات ظاهری: ۳۴۰ ص: مصور، جدول.
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۷۱۸۱-۲-۲
 وضعیت فهرست نویسی: فیا
 یادداشت: در دست قفسه سیدامیر قدمی مولف بوده است.
 یادداشت: شماره ثبت: ۲۸۳ - ۲۸۶.
 موضوع: مشاوره -- راهنمای آموزشی (عالی)
 موضوع: Counseling -- Stud. an. teaching (higher)
 شناسه افزوده: قدمی، سیدامیر، ۱۳۰۰ -
 رده بندی کنگره: ۱۳۹۶-۲۶/م۵-۴۶۶ BF
 رده بندی دیویی: ۱۵۸/۳
 شماره کتابشناسی ملی: ۴۹۲۷۶۲۱

نشر مارون

مبانی، اصول و فنون راهنمایی و مشاوره

مؤلفان:

دکتر سیدصادق نبوی
 دکتر سیدامیر قدمی

صفحه‌آرا: محمد اسدی

طراح جلد: فرود عباسی

شمارگان: ۱۱۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۶

چاپ: مشعر

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۷۱۸۱-۲-۲

بیست هزار تومان

همه‌ی حقوق برای ناشر محفوظ است!

نشانی: تهران، خیابان آزادی، خیابان خوش شمالی، پلاک ۹، طبقه ۱، واحد ۵

تلفن: ۰۹۲۱۳۲۵۲۸۵۸-۶۶۴۳۳۱۳۱

ایمیل: maroonpub@gmail.com

فهرست

پیشگفتار مؤلفان.....	۹
اهداف کلی.....	۱۱

◆ فصل اول: مباحث اساسی در راهنمایی و مشاوره..... ۱۳

اهمیت و ضرورت راهنمایی و مشاوره.....	۱۵
فلسفه و اهمیت راهنمایی و مشاوره در نظام آموزش و پرورش.....	۱۸
تاریخچه راهنمایی و مشاوره در جهان و ایران.....	۱۹
راهنمایی و مشاوره در اسلام.....	۳۰
مفهوم و تعریف راهنمایی.....	۳۴
اصول و اهداف راهنمایی.....	۳۶
وظایف و خدمات راهنمایی.....	۳۸
آسیب شناسی راهنمایی.....	۴۰
مفهوم و تعریف مشاوره.....	۴۰
اصول و اهداف مشاوره.....	۴۲
پیدایش و تکامل روان درمانی.....	۴۵
تفاوت بین راهنمایی، مشاوره و روان درمانی.....	۴۹
تفاوت مشورت و مشاوره.....	۵۱
آزمون فصل اول.....	۵۳

◆ فصل دوم: انواع راهنمایی و مشاوره و الگوهای آن..... ۶۳

انواع راهنمایی و مشاوره از نظر موضوع.....	۶۵
---	----

۷۶	انواع راهنمایی و مشاوره از نظر شیوه اجرا
۷۸	فرایند تشکیل مشاوره گروهی
۹۵	آزمون فصل دوم
۱۰۰	فصل سوم: روش‌ها و فنون راهنمایی و مشاوره
۱۰۴	روش‌های راهنمایی و مشاوره
۱۰۹	فنون راهنمایی
۱۱۰	فنون ذهنی
۱۱۰	مشاهده
۱۱۳	واقع‌نویسی
۱۱۵	مصاحبه
۱۲۳	پرسشنامه
۱۲۶	شرح حال زندگی
۱۲۷	مقیاس درجه‌بندی رفتار
۱۳۰	گروه سنجی
۱۳۴	مطالعه موردی
۱۳۸	فنون عینی
۱۳۸	آزمون‌های روانی
۱۴۰	فنون عملی مشاوره
۱۴۱	همخوانی
۱۴۴	همدلی
۱۴۴	خودآگاهی
۱۴۹	مسئله‌رأزرداری
۱۵۰	گوش دادن
۱۵۲	انعکاس احساس و محتوا
۱۵۳	تشویق کردن
۱۵۴	سازمان دادن
۱۵۵	رهبری
۱۵۷	برخورد با سکوت
۱۵۹	ارجاع مراجع
۱۶۳	مواجهه‌سازی
۱۶۳	قرارداد بستن
۱۶۴	تعیین تکلیف
۱۶۶	بیش و تفسیر
۱۶۷	آرمیدگی (آرامبخشی)

۱۶۸	ایفای نقش
۱۶۸	خلاصه کردن (تلخیص)
۱۶۹	پایان دادن به جلسه‌ی مشاوره
۱۷۱	مهارت‌های مشاوره‌ای
۱۸۰	آزمون فصل سوم
۱۸۹	فصل چهارم: نقش و وظایف کارکنان مدرسه در برنامه راهنمایی و مشاوره دانش‌آموزان
۱۹۰	نقش و وظایف مشاور مدرسه
۱۹۵	نقش و وظایف معلم مدرسه
۱۹۹	نقش و وظایف مدیر مدرسه
۲۰۰	نقش و وظایف مربی تربیتی مدرسه
۲۰۱	نقش و وظایف مدیر متخصصان در برنامه راهنمایی و مشاوره
۲۰۱	نقش و وظایف روان‌شناس مدرسه
۲۰۲	نقش و وظایف مددکار اجتماعی
۲۰۲	نقش و وظایف مربی سلامت مدرسه
۲۰۴	آزمون فصل چهارم
۲۰۷	فصل پنجم: جایگاه راهنمایی و مشاوره در نظام آموزش و پرورش
۲۰۹	برنامه‌های راهنمایی و مشاوره در دوره‌های تحصیلی
۲۱۴	ساختار و تشکیلات راهنمایی و مشاوره در آموزش و پرورش ایران
۲۲۲	خدمات و وظایف مراکز مشاوره دانش‌آموزی و خاورده
۲۲۴	خدمات و وظایف مراکز مشاوره دانشجویی در دانشگاه
۲۳۰	آزمون فصل پنجم
۲۳۵	فصل ششم: رویکردهای اساسی مشاوره و روان‌درمانی
۲۳۷	ملاحظات اخلاقی و انسانی در مشاوره و روان‌درمانی
۲۳۸	مشاور و انتخاب نوع رویکرد درمانی
۲۳۹	رویکردهای درمانی متمرکز بر زمینه
۲۵۶	رویکردهای درمانی متمرکز بر هیجانات و احساسات (تجربی و رابطه‌مدار)
۲۷۶	رویکردهای درمانی متمرکز بر افکار
۲۸۴	رویکردهای درمانی متمرکز بر عمل و رفتار
۳۰۲	رویکردهای درمانی یکپارچه‌نگر و التقاطی
۳۰۹	آزمون فصل ششم

۳۱۳ضمایم ♦

۳۲۲آزمون‌های آزمایشی

۳۲۶آزمون جامع پایانی

۳۳۵مبایع و مآخذ

www.ketab.ir

پیشگفتار مؤلفان

پیچیدگی و تنوع زندگی امروز، نیاز به متخصصینی را می‌طلبد که در حرفه‌های یاورانه دنیای امروز نظیر روان‌پزشکی، روان‌درمانی، مشاوره و مددکاری اجتماعی تبحر کافی داشته و بتوانند فرد را در شناخت و در حل مشکل حوش یاری دهند. راهنمایی و مشاوره همواره به‌عنوان تسهیل‌کننده‌ی فرایند تعلیم و تربیت انشأ‌آوازان برای معلمان مطرح بوده است. از طریق خدمات راهنمایی و مشاوره می‌توان به توانایی‌های محدودیت‌های دانش‌آموزان پی برد. به‌طوری‌که یکی از وظایف اساسی معلمان، راهنمایی و هدایت دانش‌آموزان هست. به‌طور مسلم، ارائه خدمات راهنمایی و مشاوره به دانش‌آموزان بدون آگاهی معلمان از مبانی، اصول، فنون و روش‌های راهنمایی و مشاوره میسر نیست، بنابراین لازم است دانشجوی معلمان در دوران تحصیل خود با مبانی، اصول، فنون و روش‌های راهنمایی و مشاوره آشنا شده تا بتواند در آینده به‌عنوان معلم مدرسه نقش راهنمایی و مشاوره‌ای خود را به‌خوبی ایفا نمایند. همچنین این درس به‌عنوان یکی از دروس پایه برای دانشجویان رشته راهنمایی و مشاوره محسوب می‌شود که آشنایی لازم در آن‌ها برای کسب مهارت‌های پایه حرفه‌ای فراهم نموده و زمینه‌ساز ورود به دروس تخصصی مشاوره هست.

این کتاب منطبق با سرفصل وزارت علوم، تحقیقات و فناوری بوده و برای واحد درسی اصول و روش‌های راهنمایی و مشاوره رشته‌های کارشناسی پیوسته دانشگاه فرهنگیان، با استفاده از منابع جدید فارسی و لاتین در شش فصل و با نگاه کاربردی به رشته تحریر درآمده است و در آن تلاش شده، دانشجویان با اهمیت، جایگاه و نقشی که راهنمایی و مشاوره در دنیایی که یکی از ویژگی‌های آن دگرگونی، تداوم و پویایی روزافزون هست، بیش‌ازپیش آشنا گردند تا به هنگام لزوم بتوانند از بروز مشکلات پیشگیری نموده و در صورت پیدایش مشکل، به شکل معقول در جهت حل مناسب آن اقدام نمایند.

ما در چاپ دوم این کتاب کوشیده‌ایم با توجه به نظرات همکاران محترم هیئت علمی و دانشجویان گرامی تجدیدنظری کلی در مطالب فصل‌ها داشته باشیم. و سعی نموده‌ایم ترتیب ارائه مطالب نیز

به شکل خاص و منظمی باشد؛ به طوری که دانشجو در فصل اول با مباحث اساسی در راهنمایی و مشاوره آشنا می‌شود. انواع راهنمایی و مشاوره و الگوهای آن، محتوی فصل دوم را تشکیل می‌دهد. در فصل سوم، روش‌ها و فنون راهنمایی و مشاوره طرح می‌شود. فصل چهارم مربوط به نقش و وظایف کارکنان مدرسه در برنامه راهنمایی و مشاوره دانش‌آموزان است و در فصل پنجم نیز جایگاه راهنمایی و مشاوره در نظام آموزش و پرورش ارائه می‌گردد. در فصل ششم به طور مفصل رویکردهای اساسی مشاوره و روان‌درمانی بیان می‌شود. در طول ارائه مطالب، سؤالات کاربردی با عنوان "فکر کنید و پاسخ دهید" طرح گردیده است. این شکل سؤال، زمینه را برای ترغیب خواننده به تفکر بیشتر و نگاه کاربردی‌تر به مطالب فراهم می‌آورد. در انتهای هر فصل، تکالیف عملکردی و نمونه‌های متنوعی از سؤالات ارائه شده است که امر یادگیری مطالب را کاربردی می‌نماید. همچنین به همراه این کتاب و مطابق با محتوای مطالب آن، یک "لوح فشرده آموزشی" تهیه و ارائه گردیده که به فهم دقیق مطالب بسیار کمک می‌کند.

مؤلفان لازم می‌دانند مراتب تشکر و قدردانی خود را از مسئولین محترم دانشگاه فرهنگیان که در بازنگری برنامه‌های درسی رشته‌های دبیری (کارشناسی پیوسته) اهتمام ویژه داشته‌اند، اعلام نمایند. همچنین از مدیران و اعضای محترم گروه راهنمایی و مشاوره و علوم تربیتی پردیس‌های دانشگاه فرهنگیان در استان تهران که با راهنمایی‌های ارزنده خود در غنی‌سازی محتوای کتاب برای چاپ دوم، ما را یاری دادند تشکر و قدردانی می‌نماییم.

در خاتمه از مسئولین محترم انتشارات مارون که همکاری لازم را در جهت انتشار چاپ دوم این کتاب مبذول داشته‌اند صمیمانه تشکر و قدردانی می‌شود.

از استادان ارجمند و دانشجویان گرامی رشته‌های راهنمایی و مشاوره دبیری دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و همه عزیزانی که این کتاب را مطالعه می‌نمایند، تراشمنندیم نظرات اصلاحی و ارشادی خود را از طریق یکی از ایمیل‌های زیر با ما در میان بگذارند و مؤلفان را در بهتر شدن کیفیت محتوای کتاب در چاپ‌های بعدی یاری نمایند.

ما بدان مقصد عالی نتوانیم رسید هم مگر لطف شما پیش نهد گامی چند